

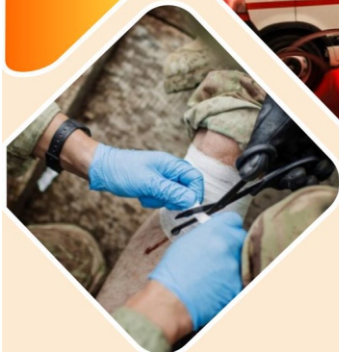
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНІ АСПЕКТИ КРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної
конференції

26 червня 2025 р.

м. Полтава, 2025

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Полтавський державний медичний університет

СУЧАСНІ АСПЕКТИ
КРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

26 червня 2025 р.

За загальною редакцією Д.В. Кармишева

м. Полтава

and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2021. Vol. 43(3). pp. 403–414.

9. Prokopenko O., Martyn O., Bilyk O., Vivcharuk O., Zos-Kior M., Hnatenko I. Models of State Clusterisation Management, Marketing and Labour Market Management in Conditions of Globalization, Risk of Bankruptcy and Services Market Development. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security. 2021. Vol. 21. No. 12. pp. 228-234.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Помаза-Пономаренко А.Л.¹, Тарадуда Д.В.²

¹Національний університет цивільного захисту України

²Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Вступ. У сучасних умовах стрімких змін у системі охорони здоров'я України публічне управління фармацевтичною галуззю набуває особливої ваги. З одного боку, реформи, спрямовані на децентралізацію й оптимізацію доступу до медичних послуг, ставлять нові виклики перед державними органами: необхідно забезпечити не лише стабільне постачання лікарських засобів, а й прозоре, ефективне й економічно обґрунтоване регулювання їхнього обігу. А з другого – стрімкий розвиток цифрових технологій відкриває широкі можливості для вдосконалення контролю якості ліків, моніторингу потреб населення та оптимізації державних витрат у фармацевтичній сфері [2; 3].

Особливості подальшого розвитку публічного управління в цій галузі зумовлені низкою ключових чинників. По-перше, необхідність адаптації законодавства до європейських стандартів гарантує підвищення безпеки й якості медичних препаратів. По-друге, реформування державних закупівель передбачає впровадження прозорих електронних систем, здатних мінімізувати корупційні ризики та забезпечити справедливу цінову політику. По-третє, розвиток внутрішнього фармацевтичного виробництва стає пріоритетом не лише для зміцнення національної економіки, а й для зменшення залежності від імпорту життєво необхідних ліків.

Отже, набуває актуальності розгляд особливостей розвитку публічного управління у сфері фармацевтичної галузі в умовах реформування медсфери в Україні. Зазначений напрям становить *мету дослідження*. Під час її досягнення буде зреалізоване вирішення таких завдань: 1) дослідити проблеми розвитку публічного управління у фармацевтичній галузі в умовах медреформи в Україні; 2) визначити особливості розвитку фармацевтичної галузі за кордоном, обґрунтувавши шляхи використання позитивного зарубіжного досвіду на вітчизняних теренах.

Результати дослідження. Категорія «розвиток» розглядається з позиції позитивної динаміки та негативної у зміні кількісних та/або якісних показників. Безперечно, у цьому дослідженні пропонується розгляд категорії

«розвиток» як прогностичного позитивного вектору функціонування нашої держави, реалізація якого може відбуватись за умови унеможливлення застосування критично загрозливого сценарію. Це найгірший сценарій, але можливий і помірно загрозливий, який, безперечно, більше відповідає сучасним реаліям функціонування України та її фармацевтичної галузі. Проте над упровадженням останнього сценарію потрібно також постаратись в умовах невизначеності та нестабільності.

Слід констатувати, що найбільш загрозливі ризики розвитку України знаходяться у площині таких сфер, як економіка, безпека та соціальна сфера. Сьогодні на вітчизняних теренах об'єднавчим для цих сфер виступає саме медична сфера та фармацевтична галузь. Її продукція дозволяє продовжити людське життя. Як відомо, за довгостроковим прогнозом, зробленим на підставі даних 30 розвинених країн, у світі очікують продовження життя при народженні на 12%, і людей третього віку – майже на 9% [6]. При цьому не менш важливо враховувати інші фактори (зростання доходів, імунізація, розвиток інновацій, максимальна роботизація медичної сфери та клінічних досліджень тощо [2; 3]).

Згідно з даними Держстату в Україні у 2018 році у фармвиробництві було задіяно майже 25 тис. осіб. У 2023 році в фармвиробництві працювало 78 тис. осіб, а в медичній сфері у 10 разів більше [1]. У 2018 році Україною було експортовано ліків на 216 млн доларів, імпортовано було майже на 2 млрд доларів. Станом на 2023 рік обсяги експортованих Україною ліків зменшились суттєво через повномасштабну агресію рф., хоча під час пандемії COVID-19 Україна збільшила обсяги експорту її ліків. Вони найбільше купуються постарадянськими країнами (Узбекистаном, Казахстаном, Молдовою, Азербайджаном) й економічно не розвиненими країнами. Україна найбільше імпортує ліків з Німеччини, Індії, Франції, Італії та ін. [7]

Динаміка щодо зменшення обсягу експортованих ліків (у період з 2021 року по 2023 р.) зумовлена тим, що українці втрачають джерела для заробітку, зростає рівень інфляції тощо. При цьому українці більше стали купувати саме вітчизняних ліків, адже не можуть дозволити собі купувати іноземні ліки. Більше того намітилась тенденція до купівлі саме безрецептурних ліків (67%) і низько вартісних ліків (53%). Українці надають такі відповіді щодо ситуації, яка склалась: 58% знають як лікуватись з власного досвіду; 26% очікують, що хвороба мине; 25% уважають, що лікуватись є надто дорого; 13% не звертаються у медзаклади за рецептом через черги у них [7]. До сімейного лікаря звертається 20% пацієнтів, здебільшого через хвороби системи дихання (57%), хвороби системи кровообігу (8%), хвороби сечостатевої системи (8%), травми й отруєння (8%), інші хвороби (18%) [там само]. При цьому під час амбулаторного лікування пацієнти відмовляються від частини ліків. Лише 78% купують і приймають всі лікарські засоби, рекомендовані йому, 17% пацієнтів купують майже всі призначені ліки, і 6% – не купують всі призначені лікарські засоби [там само].

ТОП-20 фармкомпаній світу за походженням: США, Англія, Німеччина, Швейцарія, Індія та ін. Очікується сукупний середньорічний приріст світового фармацевтичного ринку за 2025 р. (рис. 1). Основою росту виступатиме збільшення продажів рецептурних і біологічних ліків [4; 5; 7]. При цьому очікується зменшення ролі лідерів світового фармацевтичного ринку, але конкуренція за перші місця продовжуватиме зростати.

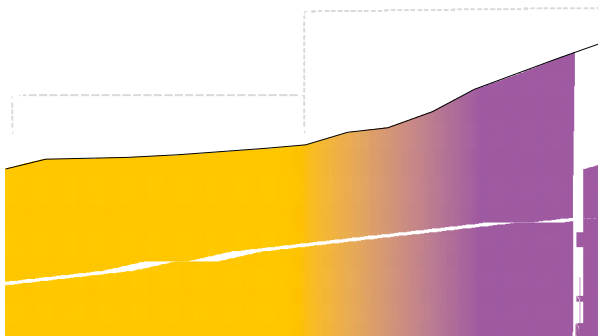

Рис. 1. Обсяг світових продажів лікарських засобів, 2010–2024 рр., млрд дол. США.

Джерело: складено на підставі [2; 4; 5; 7]

Отже, виникає логічне запитання, який же шлях обрати Україні для забезпечення інноваційного розвитку фармгалузі. Відповідь криється у «забезпеченні», що складається з трьох блоків заходів:

1) стимулювати розвиток внутрішнього фармринку. Ця ідея проходить «червоною лінією» крізь все дослідження;

2) забезпечити вихід на міжнародний ринок в низько- та середньоцінових категоріях;

3) акумулювати капітал (людський, технологічний, фінансовий) для розробки інноваційних лікарських засобів. Безумовно, точиться багато дискусій з приводу використання штучного інтелекту (далі – ШІ) при розробці нових ліків, проведенні клінічних випробувань, призначенні лікування та ін. Проте можемо відзначити, що ШІ здатні спростити певні етапи клінічних випробувань, забезпечивши більш раціональне використання «портфелю» ресурсів.

При цьому Україні потрібно зацентувати увагу на таких основних ризиках сьогодення, пов'язані з функціонуванням фармацевтичної галузі:

1. Високий рівень конкуренції як з виробниками інноваційних, так і генеричних препаратів.

2. Незначний обсяг внутрішнього фармринку.

3. Незавершена реформа системи фінансування охорони здоров'я.

Другий блок «вихід на міжнародний ринок» передбачає підвищення рівня конкурентоспроможності України з міжнародними виробниками, що мають тенденцію до економії на масштабі в низькоціновому сегменті. Крім того, цей другий блок передбачає врахування факту складності юридично-маркетингового аспекту виходу на ринки інших країн.

Нарешті третій блок заходів щодо забезпечення розвитку фармацевтичної галузі в Україні передбачає врахування таких ризиків: низька якість організаційно-правового регулювання фармгалузі в Україні та несприятливий бізнес-клімат; слабка технологічно-професійна база в Україні; висока конкуренція за капітал на міжнародному ринку.

Висновки. Отже, завданням України на середньострокову перспективу є

систематизація ризиків функціонування фармацевтичної галузі й унеможливлення їхньої трансформації в небезпеки. Для цього слід удосконалити наявне організаційно-правове забезпечення у сфері охорони здоров'я та фармацевтичній галузі, покращити інвестиційний клімат, надавати пільги суб'єктам господарювання, які виробляють лікарські засоби та ін. Щодо останніх суб'єктів, то висловлюємо занепокоєння в напрямку рекламування ними фармпродукції. Сума витрат на рекламу в цій галузі зросла (у 2021 році вона становила 102 млн грн., а у 2023 році – 2,3 млрд грн., що становить 58% ринку телевізійної реклами [7]). Реклама у фармацевтиці відіграє надважливу роль – лікарські засоби впливають на стан людини, і надмірне їх вживання становить небезпеку для життя. Відтак, вітчизняні органи державної влади (зокрема, Антимонопольний комітет України) повинні сьогодні як ніколи бути пильними до реклами у фармацевтиці.

Список використаних інформаційних джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Помаза-Пономаренко А.Л. Стан реалізації державного регулювання у сфері фармацевтичної галузі в умовах реформування системи охорони здоров'я в Україні // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024. Том 35 (74) № 3. С. 161–167.
3. Помаза-Пономаренко А.Л. Цифровізація як інструмент антикорупційного управління системою охорони здоров'я // Успіхи і досягнення в науці. 2024. № 10. С. 692–702.
4. Прогнози ключових показників світового фармринку: нові горизонти зростання // Щотижневик АПТЕКА. URL: <https://www.apteka.ua/article/711371>.
5. Тенденції розвитку фармацевтичного ринку у 2025 р. URL: <https://proximaresearch.com/ua/ua/novini/perspektivy-rozvytku-farmaceutychnogo-rynku-2025/>.
6. Чи дійсно ми живемо довше, ніж наші предки? // BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-52674143>.
7. Фармацевтика України. URL: <https://www.slideshare.net/mResearcher/ss-153581239>.

ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА: ПОЄДНАННЯ І ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Лаврик Г.В.

Полтавський університет економіки і торгівлі

Вступ. Сурогатне материнство в Україні стикається з низкою викликів, поєднання та подолання яких супроводжується законодавчими змінами, що відбуваються з урахуванням міжнародного досвіду і перспектив тривалої суспільної дискусії навколо них.

Мета. Дослідження спрямоване на виявлення правових та етичних аспектів, залежно від яких відбувається запровадження належного законодавчого регулювання в сфері сурогатного материнства, що в подальшому може позитивно позначитися на збереженні репродуктивного здоров'я та генофонду нації. ґрунтовний